

Ès sabut que hi ha locucions semblants en les altres llengües rom.: oc. ant. *almen(h)s*, it. *almeno*, cast. *por lo menos*, a *lo menos*, *al menos*, fr. *au moins*, *du moins*: altrament en francès medieval el darrer no sempre tingué aquest valor (*estre dou mains* 'no haver-n'hi prou', *ASNSL CXXXVIII*, 232-3). I és interessant de veure que una d'igual a la nostra, i italiana, ja era corrent en baix llatí, fins en el més refinat de Dante: *ad minus* «almeno» *De Vulgari El.* I, 10.9.

No escaient ocupar-nos ací de fraseologia, només alguna excepció. Per a la locució conjuntiva *menys que*, veg. Moll, *Gram. Hist.*, 294, 397, i *AlcM* I, § 2. En diverses combinacions ve a assumir valors iguals o ben semblants als de *no*, com en *no poder ser menys que* 'no poder deixar de + inf.', sobretot amb algun matís atenuador, però antigament de vegades és més aviat intensiu: «no pot ésser *ménys* q' èl no veïa demà algun compay <n>ó», Reixac (*Questa*, 141.1, traduïnt *il ne sera mie*). I és 'no', a manera de prefix negatiu o privatiu: «Esdevén-se a la vegada que la Cort pren *menys*-bastant fermaça que la demanda no és» ('insuficient'), *CostTort.* (Ol., p. 48).

De tals usos parteix la funció de *menys*- com a primer element de CPT. o de prefix de DERIV. = fr. *me(s)-*, oc. *me(n)s-*. Així essent ja un prefix, això passa a formar un apartat o capítol de la formació de mots: de la morfologia; no pertanyent ja verament a aquesta obra ho deixem per a aquella; i d'alguns casos en tractarem en l'article dedicat al segon membre; em límito a donar algun testimoni antic d'uns pocs dels casos.

Menyscreure, sinònim de *descreure*, i *menyscreents* 'infidels a la llei de Déu': «per aquesta femna devem entendre les gents qui eren *meinscredents*, e --- Eglésia no ce<s>se de pregar --- que vinga --- a la fe de Crist», *Hom.*, 8r3. *Menysconèixer*: «astronomia --- los hòmens que-n saben --- n'usen mal, e per lo poder dels corses celestials *menys-comexen* e *menyspreen* lo poder e la bonea de Déu», Lluïl (*Do. Pu. Gili*, p. 188).

De *menysprear* parlem a *preu*; notem ací la var. *menyspresar*, sovint en Lluïl (*menyspreat*, *Merav.* II, 59, p. ex.); «hac batalla e guerra axí ab Pirro, com ab les riqueses, les quals *menyspresant* vencé» encara en AntCanals (*Provid.*, *NCl.*, p. 100); *menysprear-se de alg. co.* 'donar-se de menys de fer-la', StVicentF (*Quar.*, 111.66) més popular *menyspreuar* (MrnAguiló i d'ús molt general fins c. 1925); del substantiu *menyspreu* [Lluïl], variant ross. *mespreu* (rimant amb *veu* en una lloa de St. Vicenç, ms. de 1799, *RLR XXXIII*, 95). *Menyspreable*; *menyspreador*; *menyspreament*; *menyspreant*, -ança; *menyspreívól*.

Menyscabar ant. 'sofrir pèrdua, detriment' (i més tard tr. 'reduir', Ss. XIV-XV): de cap manera no ve de MINUS CAPERE (que seria 'agafar poc'), com estranyament imagina *AlcM*, car *menys-* hi és prefix, formació negativa de *acabar* 'perfeccionar, fer perfet', derivat de CAPUT (= oc. ant. *mescabar/menescabar* «ne pas réussir, échouer, éprouver un échec», cast. *menoscabar*, fr. ant. *meschaver*, *meschief*, angl. *mischief* 'perjudici' etc.); «havem unes noves oïdes en què vós poriets *menyscabar* si tost no-y prenïets conseyl ---», Jaume I

(*Cròn.*, Ag., 275.15); «si ton fill no fos mort, en la una manera, hagues *menyscabat* lo mèrit que t'és aparetlat», Lluïl (*Blanq.*, *NCl.* II, 237.16).

El substantiu derivat de vegades fou *menyscap* (= cast. *menoscabo*): «hon pren de don [DAMNUM] e de *menyscab* lo Sr. Rey e-ls altres senyors, cascú any, de 500 sous o de pus» Camarasa, 1295 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 177). Però en català ha estat més aviat *menyscapte* (ll. CAPITIS/CAPUT): «senyor de leyns, si alg. co. --- dins lur leyn --- s'afoyla --- déu --- emenar tot lo *meynscapte* --- de la cosa que valrà meyns que --- com lo mercader la mès en lo leyn», *CostTort.* (Ol., p. 98); *donar a menyscapte* 'amb pèrdua, a sota-preu' val.: «recorrien tot lo reyne de València, donant-o tot a *menyscapte* y baratant les palletes y mistos en espardenyess», MGadea (*T. del Xè* I, 164).

Mancabar 'anar de baixa' sols balear (p. ex. Torres. *Costa i Llobera*, *IdOr.*, 208; Moll, *Gram. Hist.*, 308) pot semblar una variant fonètica de *menyscabar*, però és més aviat el resultat d'un encreuament de *mancar* amb l'antic *menyscabar* o simplement amb *acabar*, tinent en compte el matís diferent de significat, i el fet que s'usa com a perfecte sinònim del *mancar* nàutic i marí en el sentit de 'cessar o anar molt de baixa el vent': «Avui fa levant, però *manca*: s'horitzó està calitjós ---», Arx. Ll. Salvador, p. 107.

DE LA MATEIXA ARREL. En primer lloc el ll. MINUS no era més que el neutre del masculí-femení MINOR, -ORIS, 'més petit' (comparatiu de MAGNUS), del qual ve:

El cat. *menor* [origens, S. XIII]: ja a l'Edat Mitjana va tendir a restringir-se a usos més o menys cultes, com els legals ('de menys edat que tant ---', 'menor d'edat') o 'de menys categoria (en saber, en aptesa etc.)'; aquell: «error de dret, a persona *menor* de 25 ans, no nou» ('no li fa dany, no perjudica'), *Cost. Tort.* (Ol., p. 59, f° 45v.1b); d'aquest: «ma filla --- en nigromància --- no fo *menor* que Medea», BMetge (*Somni*, *NCl.*, 104.23).

En període molt arcaic de la història lingüística, i sobretot en la zona pirinenca, trobem el prolongament del nominatiu, que fou *menre* (més tard canviat en *mendre*), tal com en oc. ant. hi havia, en la declinació bicasual, *menre* cas recte, al costat de l'oblic *menor*: «lo pus sotil e *menre* príncep del món», Desclot (136d); però més tard, ampliant-se'n l'aplicabilitat sintàctica, passa a usar-se també com a complement i com a plural: «ela redéc ---, als *menres* de si, disciplina», *VidesR.* f° 207v1 (trad. *reddidit inferiori*, 632.25); «lexi a les files *menres* d'En Johan Cauders, a cascu-na ---», ross., a. 1399 (*InvLC*). N'han restat dues relíquies estereotipades: en rossellonès actual la locució *men(d)re poc* s'usa en el sentit de 'per poc que sigui, només una mica': «si plou *mëndra pòk*, tot això s'inunda», Pollestres; «més que siga *mëndrà pòk bo*» 'per poc bo que sigui', «si talieu *mëndrà pòk* de llenya, ix el guarda i ---», Capcir (Angles, 1960). D'altra banda, a la Vall d'Assua dues valletes afluentes contigües s'anomenen *Coma-Maire* (MAJOR) i la més petita *Coma-Menre* (1964). *Menoret* [fi S. XIII, Jaume I].

Menoressa. *Menorificar*. En forma sàvia: *minorar*,